

JAARBOEK

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt”

TE

AMSTERDAM

XXVII. 1940.

AMSTERDAM

UITGAVE VAN HET GENOOTSCHAP.

1940.

Geschiedkundige Aanteekeningen
betreffende den
Muntslag voor Nederlandsch West-Indië.

DOOR

DR J. W. A. VAN HENGEL.

Tot nu toe ontbreekt in de serie der „*Geschiedkundige Aanteekeningen*”, welke in de jaren 1884, 1885 en 1887 door Mr L. W. A. BESIER als Bijlagen tot het Algemeen Verslag van het Munt-College over deze jaren zijn gepubliceerd, en welke door schrijver dezès als Bijlage tot het Muntverslag over het jaar 1936 is voortgezet, een beschrijving der munten uitsluitend op Nederlandsch West-Indië betrekking hebbende en de geschiedenis van haar ontstaan.

Geheel toevallig zal dit wel niet zijn, immers, het Muntwezen in deze Bezittingen heeft zich van het begin af ontwikkeld geheel los van het Moederland, hetgeen weer tengevolge heeft gehad dat omtrent de geschiedenis daarvan hier te lande niet veel te vinden was.

Eerst in 1827 is een band gelegd met het Muntwezen van het Koninkrijk der Nederlanden door de invoering op 1 Januari van dat jaar van het Nederlandsche Muntstelsel aldaar, en wel bij Koninklijk Besluit van 10 Mei 1826 L^a A¹¹ op Curaçao en Onderhoorige Eilanden en bij Koninklijk Besluit van 15 Augustus 1826 L^a B²⁰ in Suri-

name. Vóór dezen tijd hadden deze gebieden, en dan in het bijzonder de Antillen, onder sterken invloed van het in deze streken oorspronkelijke Spaansche gezag gestaan; als rekeneenheid, en ook in de boekhouding, gebruikte men nog altijd den pezo van achten, d.w.z. den Spaanschen pezo, pilaardaalder of patinje, verdeeld in 8 realen, elke reaal 6 stuivers bevattende.

Behalve de onderdeelen van dezen pilaardaalder kwamen ook Portugeesche munten, waarvan hier de gouden Johannes genoemd mag worden, en vele andere vreemde stukken in de circulatie voor. In het bijzonder de Antillen stonden hiervoor open in verband met hun ligging t.o.v. het internationale scheepvaartverkeer. Het bovengenoemde Koninklijk Besluit voor Curaçao en Onderhoorige Eilanden voerde dan ook niet uitsluitend de Nederlandsche munten in, doch bevatte tevens een tarifeering van gangbare vreemde munten. Zoo werd de Spaansche pilaardaalder getarifeerd op f 2,50 ¹⁾, de onderdeelen naar verhouding; de gouden Portugeesche Johannes tegen f 1,47 per gram, terwijl de gekapte $\frac{1}{3}$ deelen van den daalder of drie-reaalstuk voor f 0,50, en de, in 1822 ingevoerde, Curaçoesche stuiver voor f 0,02⁵ werden gangbaar verklaard ²⁾.

Voor Suriname was de toestand in zooverre eenvoudiger dat hier niet een groot aantal vreemde muntstukken in omloop was, maar het bezwaar lag hier elders. Immers, sinds 1760 had in Suriname de uitgifte van grootendeels ongedekt papiergeld, het zoogenaamde kaartengeld, ongekende vormen aangenomen, zoodat bovengenoemd Koninklijk Besluit in 't bijzonder maatregelen in dit opzicht vast te stellen had; naast de invoering van het Nederlandsche Muntstelsel van 1816 wordt f 316,— Surinaamsch papiergeld gelijk gesteld aan f 100,— Nederlandsch Courant. Op Curaçao wordt tevens de boekhouding met guldens en

centen ingevoerd, waarbij de pezo van achten als rekenmunt omgerekend moet worden voor f 1,33 $\frac{1}{3}$.

In zooverre kwam de toestand der beide gebieden, Suriname en de Antillen, overeen, dat in beide steeds een groot gebrek aan volwaardige munt heerschte, daar deze direct voor betalingen overzee werd aangewend. In Suriname heeft men de oplossing geheel gezocht in het in circulatie brengen van papieren geld. Op de Antillen is dit middel, op bescheiden schaal, ook wel toegepast, doch daarnaast ging men er hier veel meer toe over om vreemde muntstukken in de circulatie op te nemen. Soms onderwierp men deze stukken tevoren aan een instempeling met het tweeledige doel om ze niet meer door uitvoer kwijt te raken, en om invoer van valsche stukken tegen te gaan. Wat dit laatste betreft moet opgemerkt worden, dat de instempeling dezen laatsten invoer meestal niet kon voorkomen, daar er vaak reeds spoedig na een instempeling van hoogerhand een waarschuwing tegen vervalschte stukken verschijnt. Wij willen in dit verband hier slechts even wijzen op al hetgeen er met de gouden Portugeesche Johannissen geschied is op Curaçao, nadat van deze munten valsche stukken in circulatie waren gebracht^{*)}. Naast de eenvoudige instempeling en vaak tegelijkertijd ermede paste men de kapping van muntstukken toe, om zodoende aan voldoende pasmunt voor de circulatie te komen; ook deze kapping was een bron van vervalschingen. Dit moge uit het volgende voorbeeld blijken.

In de laatste jaren der 18e eeuw zien we voor het eerst gekapt geld op Curaçao in circulatie komen. Door kapping van den Spaanschen daalder in 4 deelen verkreeg men een pasmunt, doordat elk gedeelte voor 3 realen gangbaar werd verklaard.

Hieruit volgt, dat inmiddels de waarde van den vol-

waardigen pezo, uitgedrukt in realen, was gestegen van het, in het begin vermelde bedrag van 8 realen, tot 12 realen. Dit heeft zich later nog eens herhaald toen in 1814 de waarde van den pezo was opgelopen tot 15 realen, op welke waarde de pezo in 1827 ook is getarifeerd. Zooals wij reeds vermeld hebben is toen immers de rekenmunt, de pezo van achten, gelijk gesteld aan $f 1,33\frac{1}{3}$, hetgeen overeenkomt met den Spaanschen pilaardaaler, ter waarde van 15 realen, op $f 2,50$, voor welk bedrag hij getarifeerd werd. Men kapte dus toen een daaler in 5 deelen om een 3-reaalstuk te verkrijgen ter waarde van $f 0,50$. Dat onder deze omstandigheden de mogelijke aanwezigheid van vervalschingen een groote kon zijn, behoeft geen nader betoog.

Daarbij komt dat de kappingen op zichzelf ook te wenschen lieten; verder konden natuurlijk ook minderwaardige stukken, welke op den pilaardaaler geleken, aan kapping onderworpen worden en aldus een zoete winst opleveren. Dat onder al deze omstandigheden van een regelmatig geleid Muntwezen geen sprake kan zijn is te begrijpen. Onze bijdrage zal dan ook slechts bestaan in een samenvoeging van hetgeen ons de verschillende geraadpleegde bronnen hebben opgeleverd. Deze bronnen zijn vrijwel alle in het Algemeen Rijks-Archief te Den Haag aanwezig, en bestaan in de volgende onderdeelen: Archief der Generaliteits-Muntkamer, der Societeit van Suriname, van den Raad der Coloniën in de West-Indiën, de Archieven van Curaçao, St. Eustatius en St. Martin.

Een speciale beschrijving der munten is hierbij als Bijlage A opgenomen.

Verder zijn door Mr G. J. FABIUS belangrijke bijdragen geleverd over het Muntwezen in West-Indië onder uitvoerige vermelding van de literatuur⁴⁾; door denzelfden schrijver is het onderdeel Muntwezen verzorgd in de

Encyclopaedie van Ned. West-Indië ⁵). Een afbeelding van vele dezer munten is gegeven door HOWLAND WOOD ⁶).

De oudste muntstukken van West-Indië hebben betrekking op Suriname; het zijn de onder No. 5—7 in Bijlage A vermelde papegaaipenningen en de onder No. 8 beschreven duit der Societeit van Suriname; alle overige stukken zijn op de Antillen gangbaar geweest.

De papegaaipenningen zijn door een Plakkaat van 8 Mei 1679 door den Gouverneur JOHANNES HEINSIUS in omloop gebracht; de inhoud van dit Plakkaat, hetwelk reeds door F. E. baron MULERT is medegedeeld ⁷), is opgenomen in Bijlage B.

Door OUDSCHANS DENTZ wordt over deze papegaaipenningen nog het volgende medegedeeld ⁸). „Het Muntwezen gaf ook aanleiding tot veel moeilijkheden. Om in die behoefte te voorzien had Gouverneur HEINSIUS op eigen gezag reeds koperen penningen in de Kolonie doen aanmaken, op welke een papegaaï was afgebeeld met de cijfers 1, 2 en 4, welke stukken gangbaar waren tegen 1, 2 en 4 ponden suiker ter waarde van een stuiver. De Staten-Generaal, die geen afzonderlijke koloniale munt wenschten, verboden dit geld”.

„VAN SOMMELSDIJK heeft toen gedaan wat de Staten-Generaal voor zijn komst al verboden hadden, n.l. de koperen papegaaïmunten doen gebruiken. Wij zien toch, dat hij bij Plakkaat van 6 April 1688 de met 1, 2 en 4 gemerkte geldstukken voor een duit gangbaar verklaarde.”

De duit der Societeit van Suriname, onder No. 8 in Bijlage A vermeld, heeft langdurige beraadslagingen meegebracht alvorens hij geslagen werd, terwijl het ons ten slotte niet gelukt is vast te stellen of hij zijn oorspronkelijke bestemming, Suriname, wel heeft bereikt.

Zoals wij hierboven op pag. 2 reeds zeiden, ontstond omstreeks 1760 in Suriname een nijpend geldgebrek. Hier-

mede zal wel in verband staan dat Raaden van Policie en Crimineele Justitie van Suriname bij missive van 2 April 1761 aan Hare Ho: Mo: het verzoek richten om nieuw geld te mogen slaan voor de Colonie van Suriname particulier.

Bij Resolutie van 3 Juli 1761 besloten Hare Ho: Mo: dit schrijven in copie aan Directeuren van de Societeit van Suriname te zenden, om derselver berigt daarop. Dit antwoord, van 4 Augustus 1762, wordt bij Resolutie van 5 Augustus 1762 door Hare Ho: Mo: aan Raden en Generaalmeesters van de Munt toegezonden om advies. In hun antwoord van 23 Augustus 1762 berichten deze het volgende: Het voorstel van Directeuren was om guldens te slaan, welke na aftrek van alle onkosten een intrinsieke waarde van 18 Holl. stuivers zouden hebben. Tevens zouden duiten, stuivers, dubbele stuivers en schellingen aangemaakt moeten worden, waarbij 25 stuivers overeenkomen met 20 der tegenwoordige stuivers.

In hun advies zijn Raden en Generaalmeesters hier-tegen: 1°. wegens de mogelijke verwarring, 2°. „omdat een concessie als deese, den weg soude baanen, dat aan U Hoog Mog. door andere maatschappijen het selve verzoek soude worden gedaan, 't geen diend gepraevenieerd te worden.” Het verzoek dient dus van de hand te worden gewezen, maar toegelaten kan worden om bij Placaat de waarde van het Hollandsche geld met zooveel meer als 25 % te verhoogen als zij (Directeuren), om het in haare Colonien te behouden, zullen noodig oordeelen te behooren.

Nadat door Directeuren der Societeit van Suriname bij missive van 19 Januari 1763 bij Hare Ho: Mo: is geïnformeerd of er al een decisie is gevallen in dezen, en zij op 19 Augustus d.a.v. verzoeken om een muntslag tot een bedrag van f 30.000,— te willen toestaan, komt na raadpleging der verschillende Gewesten op 7 November 1763

een Resolutie tot stand. In deze Resolutie wordt goedgevonden „om op de Munten dezer Landen voor de Sociëteit van Suriname te doen muntten een kleine zilveren penning tot een scheidemunt, waarvan 25 zullen gaan in een gulden van 20 Holl. stuivers, en dito koperen penningen naar proportie, tot gerief der Colonisten aldaar, zullen, dat de zilveren om wat groot te doen vallen, bestaan uit $250\frac{2}{3}$ stuk per Mark werks, en in alloy moeten houden 4 penningen, ter remedie van 6 Engels in het gewigt, en 6 grein in alloy, beiden ten profijte van den Muntmeester, die daaruit zal moeten voldoen de sleischatten, werkloonen, de stempels met al hetgeen daartoe behoort, en de gemelde zilveren penningen afleveren tegen $\frac{3}{4}$ stuiver hollandsch het stuk ^o). Dat de koperen penningen zullen gemaakt worden van 300 stukken in het pond, van goed gaar koper en afgeleverd door den Muntmeester tegen $\frac{3}{4}$ duit.”

Inscriptie en figuren zullen door Raden en Generaalmeesters aan den Muntmeester worden geordonneerd; zij moeten verschillen van hier te lande gangbare en gebruikelijke. De muntbus moet op dezelfde voet en wijze als bij de gewone pijlstuivers worden gemaakt, maar in een afzonderlijke bus; de sleyschat van de zilveren penningen wordt als die van Hollandsche stuivers berekend.

Naar aanleiding van deze Resolutie gaven Raden en Generaalmeesters op 28 December 1763 een Instructie in het licht voor de Muntmeesters, welke in Bijlage C is opgenomen. In de Resolutien der Sociëteit van Suriname is op 18 Januari 1764 deze Instructie geinsereerd.

Naar aanleiding van de fout, welke wij in noot 9 vermeld hebben, verzochten Raden en Generaalmeesters bij missive van 2 October 1764 aan Hare Ho: Mo: om de Resolutie van 7 November 1763 buiten werking te stellen, daar uit de berekening van de zilveren penningen geble-

ken was, dat daaruit een schade voor de Colonisten zou worden geboren. Zij vermelden tevens dat nog geen gebruik gemaakt is van de Resolutie, waarop zij verzoeken om, hangende de deliberatiën aan Directeuren der Societeit toe te staan, ter tegemoetkoming pijlstuivers te munten. Door de Staten-Generaal schijnt in dezen geen verdere beslissing te zijn genomen.

Uit het Archief der Societeit van Suriname is ons echter het volgende gebleken. Na ontvangst der Resolutie wordt op 21 December 1763 besloten om als proef te doen aanmunten *f* 6.000,— aan stuivers en *f* 1.000,— aan duiten; na de ontvangst der Instructie van Raden en Generaalmeesters op 18 Januari 1764 valt echter het besluit om den Muntmeester der Westfriesche Munt (PIETER BUYSKES te Enkhuizen) aan te schrijven tot een proeve te willen munten *f* 6.200,— aan stuivers en *f* 500,— aan duiten. Deze Muntmeester beantwoordt op 16 Februari d.a.v. deze opdracht en maakt daarbij reeds gewag van de vergissing bij de berekening der zilveren stukken (stuivers) begaan; hij wacht hieromtrent de intentie van Raden en Generaalmeesters af. Daar echter de geheele opdracht zeer gering is, verzoekt hij Directeuren in 't vervolg ook verdere partijen in de Westfriesche Munt te doen munten, om zoodoende zijn onkosten beter te dekken.

Na de bovengenoemde missive van 2 October 1764 is een aanmunting der zilveren penningen geheel van de baan; als vaststaand is dan ook aan te nemen dat hiervan geen stukken zijn gemaakt. Wat echter de koperen duiten betreft, blijkt uit een schrijven van den Essayeur-Generaal Mr. MARCELLUS EMANTS aan Directeuren der Societeit van Suriname van 29 November 1764, besproken in de Vergadering van 5 December 1764, dat de Muntmeester BUYSKES een partijtje koperen penningen in gereedheid heeft gebracht en deze wenscht af te leveren. Verder

handelt dit schrijven over een mogelijke schadeloosstelling aan den Muntmeester, die gedupeerd is nu deze muntslag zoo klein is gebleven. Hierover verklaren Directeuren der Societeit van Suriname zich ten zeerste gebelgd, daar ook zij niets dan onaangenaamheden hebben ondervonden over het verloop van dezen muntslag; zij antwoorden dan ook niet op het voorstel tot aflevering der koperen duiten. Ook in de volgende jaren handelen de Notulen niet meer over deze zaak, zoodat het een open vraag blijft of nog tot aflevering is overgegaan, of dat de stukken op een andere wijze in circulatie zijn gekomen. Het is echter wel zeker dat de bewuste munten in de Westfriesche Munt te Enkhuizen geslagen moeten zijn.

Onze, nu volgende, aantekeningen hebben betrekking op de in Bijlage A onder No. 1—4 vermelde 3-gulden, gulden, $\frac{1}{4}$ -gulden en dubbele stuiver, welke het jaartal 1794 en een W op een der twee zijden dragen. Hiervan is reeds bekend dat de aanmunting voor West-Indië heeft plaats gehad in de Munt te Utrecht ¹⁰⁾.

Door de Directie der West-Indische Coloniën was n.l. een voorstel aan Hare Ho: Mo: gedaan om specie, voorzien van een bijzonder merk, voor haar aan te maken, in gewicht en fijnte gelijk aan den Ned. Gulden. Bij missive van 17 October 1792 wordt door Hare Ho: Mo: advies gevraagd aan Raden en Generaalmeesters, welke in hun antwoord d.d. 2 November 1792 verwijzen naar de Resolutie van 21 December 1785 waarbij aan de Oost-Indische Compagnie een dergelijke aanmunting was toegestaan. Er bestaat hunnerzijds dan ook geen bezwaar tegen, behalve het vaststellen van een bepaald bedrag der aanmunting, om onnoodige stijging van den zilverprijs tegen te gaan.

Bij Resolutie van 31 December 1793 wordt dan ook een aanmunting, voorloopig tot een bedrag van f 100.000,—,

goedgekeurd van 3-Guldens, Guldens, gedeeltens van dien en van Dubbele Stuivers.

Nadat op 8 April 1794 in een bespreking van Raden en Generaalmeesters met twee leden van den Raad der Coloniën in de West-Indiën de beeldenaar is gearresteerd, wordt op 14 April d.a.v. door eerstgenoemden een schrijven aan den Muntmeester, den Waardijn en den Stempelsnijder der Utrechtsche Munt gericht, begeleid door teekeningen, bevattende de beeldenaars der aan te maken drieguldens, guldens, halve guldens, kwart guldens en dubbele stuivers. Voor den kwart gulden, welke nog nooit was aangemaakt, wordt voorgeschreven een alloy van 11 penningen fijn zilver, terwijl hiervan $92\frac{268}{331}$ stukken in de sneede van het Mark werks moeten gaan. Als remedie is toegestaan 1 grein fijn zilver in den alloy en 1 engels in het gewicht, terwijl voorloopig voor *f* 50.000,— mag worden aangemaakt.

De Notulen van den Raad der Coloniën in de West-Indiën vermelden dat in Februari 1795 is overgegaan tot den aankoop van 1000 mark zilver voor een bedrag van *f* 25.000,—. Uit de Notulen van 3 Juni d.a.v. blijkt dat hieruit de volgende aantallen stukken door den Muntmeester J. S. VAN NAAMEN zijn vervaardigd: 1226 drieguldens, 14025 guldens, 20150 kwart-guldens en 30018 dubbele stuivers, totaal voor 25742 gulden en 6 stuivers. De halve gulden blijkt dus niet te zijn aangemaakt. De bedoeling is verder geweest deze muntstukken met een agio van 20 % in de West-Indiën gangbaar te maken, waartoe in de Vergadering van 11 Juni 1795 is besloten; of hieraan, tengevolge van de woelige tijden welke spoedig aanbraken, uitvoering is gegeven, staat te bezien. Wel is in een Vergadering van 18 Augustus 1795 besloten een bedrag van *f* 5.000,— naar de Kust van Guinea te zenden, bestaande uit *f* 600,— aan 3-guldens, *f* 1.200,— aan guldens,

f 2.000,— aan $\frac{1}{4}$ -guldens en f 1.200,— aan dubbele stuivers.

Door het Placaat van 14 Augustus 1795 was echter een verbod uitgevaardigd betreffende den uitvoer van geldspeciën en muntmateriaal zonder behoorlijke vergunning; dit verbod bleef gehandhaafd bij de Publicatie van 4 November 1796.

Vervolgens hebben wij onze aandacht bij deze beschouwingen geheel op Curaçao en de Bovenwindsche Eilanden te vestigen, welke tot aan de invoering aldaar in 1827 van het Ned. muntstelsel vele belangrijke numismatische bijzonderheden opleveren. Het is hierbij echter vrij moeilijk, zoo niet onmogelijk, een vaste lijn te volgen, daar de beslissingen over het Muntwezen aldaar genomen werden naar mate de noodzaak daartoe dringend was. Hierbij komt nog dat de Archieven der bovengenoemde gebiedsdeelen vele lacunes vertoonen door al of niet opzettelijke vernietiging, zoodat de raadpleging daarvan soms moeilijkheden opleverde. In den aanhef is reeds vermeld dat Curaçao de kapping van vreemde speciën toepaste, met gelijktijdige stempeling, om in een gebrek aan pasmunt te voorzien. Voor het eerst is hiertoe overgegaan op het einde der 18e eeuw, waarschijnlijk in 1798 of 1799, doch hieraan is niet in een officieele Publicatie openbaarheid gegeven, zoodat wij hiervoor in de literatuur vermelde gegevens moeten aannemen¹¹⁾, welke mededeelen, dat 7000 of 8000 pilaardaalders in 4 deelen zijn gekapt.

Bij de kapping van den pilaardaalder in vier deelen, ontstonden 4 driekantjes of zoogenaamde guillotines, elk voorzien van een merkteeken bestaande in een vijf-bladige bloem, in de officieele Publicatie van 30 Augustus 1814 een „star” genoemd, welke voor 3 realen per stuk in circulatie kwamen (Bijlage A No. 9a).

Eerst in 1801 vinden we twee Publicaties van den Gouverneur van Curaçao, die hierop betrekking hebben. Een Publicatie van 3 Maart 1801 waarschuwt n.l. tegen vervalschingen der driekantjes of guillotines, „welke wij ter suppleering van het gebrek aan genoegzaam klein geld hadden doen stempelen”, terwijl in de Publicatie van 17 November 1801 om den uitvoer van pilaardaalders te voorkomen, de waarde daarvan op 12 realen wordt vastgesteld, hetgeen dus een bevestiging is van de stijging van den volwaardigen pezo van 8 op 12 realen.

Toen echter in de volgende jaren de waarde van den pilaardaalder, uitgedrukt in realen, nog verder ging stijgen, waardoor dus ook aan de driekantjes een hogere waarde moest worden toegekend, ging men tot een nieuwe instempeling over. Curaçao was inmiddels onder Engelsch Bestuur geraakt, en de Gouverneur JOHN HODGSON riep in een Publicatie van 24 Augustus 1814 de bezitters van guillotines vóór 1 September ter inwisseling dezer stukken op. In de Vergadering van Gouverneur en Raden van Policie van 19 en 29 Juli 1814 was n.l. een plan ter tafel gebracht om ter voorziening in de behoefte aan pasmunt 5000 daalders centraal te doorboren en het overblijvende ringvormige gedeelte voor 12 realen of 72 stuivers gangbaar te maken. Verder zouden 3000 daalders in 5 gelijke deelen worden gekapt, en elk deel voor 3 realen in circulatie komen. Daar het eerste voorstel niet goed uitvoerbaar bleek, zijn tenslotte alle 8000 daalders in 5 gelijke deelen gekapt (Bijlage A No. 10a). De Publicatie van 30 Augustus 1814 vermeldt dan ook dat de pattinjes of Spaansche daalders in vijven gesneden voor 3 realen of 18 stuivers worden gangbaar gemaakt: „ieder der gedeelten van 't gesneden geld voornoemd het merk eener star in 't midden aan de munt- of pylaarzijde dragende, zal moeten circuleeren als courant geld.”

Door een Publicatie van 21 September 1814 bracht men ook weer de oude $\frac{1}{4}$ deelen in circulatie, thans tegen $3\frac{1}{2}$ reaal of 21 stuivers ¹²⁾. Zooals de Publicatie vermeldt: „het oude geld, guillotines genaamd, het merk eener star voerende, en deszelfs waarde aldus 21 op de munt- of pylaarzijde gemerkt” (Bijlage A No. 9b). Op deze laatste stukken maakte men dus een winst van 3 stuivers per stuk. Met deze winst schijnt men het zoogenaamde kaartengeld, bij Publicatie van 20 Mei 1806 door den Gouverneur P. J. CHANGUION ingevoerd en tevens bij bovengenoemde Publicatie van 24 Augustus 1814 opgeroepen, te hebben afgelost ¹³⁾.

Eenige jaren later, in 1818, is nogmaals gekapt geld in circulatie gekomen. In de Vergadering van Gouverneur en Raden van Policie van 13 Juli 1818 komt n.l. een voorstel van eerstgenoemde, A. KIKKERT, ter tafel om een zeker getal zilveren pattinjes als voorheen in stukken te laten kappen, en die stukken tegen een bepaalde waarde gangbaar te maken, om meerder klein geld te krijgen.

Naar aanleiding hiervan wordt goedgevonden in eens of van tijd tot tijd, zooals de Gouverneur best raadzaam acht, een kwantiteit zilveren pattinjes (vooralsnog niet meer dan 18.000) in 3 en in 5 stukken te laten kappen en deze stukken gangbaar te maken.

De waarde der stukken van 3 uit een pattinje wordt op 5 realen of 30 stuivers vastgesteld, terwijl de stukken van 5 uit een pattinje voor 3 realen of 18 stuivers gangbaar zullen zijn.

De stukken van 5 realen zullen met de talletter 5, en die van 3 realen met de talletter 3 gestempeld worden en van 13 Juli 1818 af gangbaar zijn (Bijlage A No. 10b). Na de invoering van het Ned. muntstelsel in 1827 zijn deze stukken, waarschijnlijk naast de 3-reaalstukken van 1814, gangbaar gebleven voor f 0,50, terwijl de stukken

van 5 reaal en van 21 stuivers (uit 1814) toen ongangbaar zijn verklaard. Het stuk van 5 reaal is tot nu toe onbekend gebleven.

In de Vergadering van den Raad van Policie van 18 Mei 1819 wordt door den Gouverneur A. KIKKERT verslag uitgebracht over deze kapping. Er blijken 16512 pattinjes gekapt te zijn en wel 1000 stuks(!) in 3 deelen van 5 reaal en 15512 stuks in 5 deelen van 3 reaal. Daar de schaarscheid opgehouden heeft, behoeven geen pattinjes meer gekapt te worden. De pattinjes waren „opgewisseld” tegen 14 realen, zoodat na kapping een winst van 1 reaal per stuk overbleef of totaal 2064 pesos¹⁴⁾. Van deze winst ontving A. W. NEUMAN voor het kappen van 10.000 pattinjes à 5 stuivers het stuk en van 6512 stuks à 4 stuivers het stuk de som van 1584 pesos 2 realen en 4 stuivers, terwijl aan J. H. SALAS voor het „opwisselen” van 13712 pattinjes tegen 1 stuiver per stuk toekwam 285 pesos, 5 realen en 2 stuivers. Van de winst van 2064 pesos moesten dus 1870 pesos aan onkosten worden betaald, de resterende winst van 194 pesos is in de Koloniale kas gestort, terwijl de machines voor het kappen bij den Gouverneur in bewaring worden gegeven.

Naast het reeds in den aanvang vermelde rapport van den Gouverneur KIKKERT „*Curaçao in 1817*”¹⁵⁾, is het hier de plaats te verwijzen naar twee belangrijke rapporten welke door den Gouverneur CANTZ'LAAR d.d. 20 October 1825 en den Kapitein-Adjutant VAN RADERS d.d. 20 December 1825 aan den Minister voor de Marine en Koloniën zijn uitgebracht, om van advies te dienen bij de invoering van het Ned. muntstelsel op Curaçao in 1827¹⁶⁾. VAN RADERS bespreekt de kapping der pilaardaalders in de volgende bewoordingen. „Niet zoo zeer gebrek aan een genoegzame hoeveelheid klein geld als wel de bezorgdheid om zoo veel specie in de Kolonie te houden als mogelijk

was, deed het Gouvernement overgaan om alle Spaansche daalders op te koopen die er werden aangeboden tegen 13½ reaal; deze werden vervolgens in 5 deelen gekapt en elk dier deelen voor 3 schellingen of realen in de wandeling gebracht, gevende op elke daalder 1½ reaal winst, waarvan echter de onkosten van het kappen moesten worden goedgemaakt. Allengskens stegen de Spaansche daalders tot op 14 realen, en toen werden dezelve niet meer opgekocht, maar stond het aan een ieder vrij daarvan zoo veel te laten kappen (hetzij in 3 of in 5 deelen) als men wilde, onder afstand van 1 reaal voor elke daalder, hetwelk derzelve koers als het ware wettigde tegen 14 realen."

Merkwaardig is, dat ook na de invoering van het Ned. muntstelsel op Curaçao in 1827 nog weer eens tot kapping van munten is overgegaan om zodoende in een gebrek aan pasmunt te kunnen voorzien. In 1838 zijn n.l. onder nadere goedkeuring van hoogerhand 6000 Ned. guldens in 4 deelen gekapt, waarop elk vierde deel voor *f* 0,25 in circulatie is gebracht¹⁷⁾; deze deelen ontvingen een instempeling met een C. (Bijlage A No. 11).

Thans moeten wij vermelden hoe op Curaçao, naast de kapping, door invoering van nieuwe muntstukken in de behoefte aan pasmunt is voorzien. In de jaren 1821 en 1822 zijn n.l. realen en stuivers aldaar ingevoerd, welke stukken onder No. 12 en 13 in Bijlage A zijn vermeld. Van deze munten zijn de realen in 1827 ongangbaar verklaard¹⁸⁾, terwijl de stuivers toen gangbaar bleven voor een waarde van *f* 0,02⁵.

De invoering van deze beide munten heeft plaats gevonden onder den Gouverneur CANTZ'LAAR, die op 16 November 1820 op Curaçao zijn intrede deed¹⁹⁾. Een officieele Publicatie omtrent de invoering der realen komt

voor in de *Curçaosche Courant* van 22 September 1821 en luidt als volgt:

„De Schout bij Nacht Gouverneur en Raden van Policie van Curaçao en Onderhoorige Eilanden.

Allen den genen die deze zullen zien ofte hooren lezen, salut!

doen te weten:

Nademaal Zijne Excellentie de Gouverneur, uit aanmerking van de ongewone schaarsheid aan klein geld, welke sedert langen tijd in deze kolonien, tot groote inconvenientie van het publiek is ondervonden, aan de Directie van het Fonds tot vernietiging der bewijzen van afgekeurde Johannissen, op derzelver voordragt, heeft toegestaan, om een bepaalde som aan zilveren Schellingen of Realen te doen muntten ten einde op dit en de onderhoorige eilanden in omloop te worden gebracht.

Is goedgekeurd en besloten: om de zilveren Realen of Schellingen bij de Directie van het Fonds tot vernietiging der bewijzen van afgekeurde Johannissen ontvangen en welke gemunt zijn zooals hierin zal worden beschreven, namelijk: aan de eene zijde bestempeld met het woord reaal en met de talletter 1 daarboven, welke omgeven zijn met eenen eiken tak ter rêgter en eenen laurier tak ter linker zijde; en aan de andere zijde met het woord Curaçao boven eenen staf van Merkuur en eenen maishalm kruislings over elkander, met het jaartal 1821 daaronder; op dit eiland en op de Onderhoorige Eilanden Bonaire en Aruba als een koloniale munt gangbaar te maken, ieder voor of tegen zes stuivers Curçaosch Courant; wordende dus alle ende een iegelijk op dezelve eilanden bij deze gelast om de hiervoren

beschrevene zilveren Realen of Schellingen tegen de voorzeide waarde aan te nemen en te ontvangen. Aldus gearresteerd in des Raads vergadering gehouden op het Gouvernements Huis, binnen het Fort Amsterdam op Curaçao den 18den September 1821, het achtste jaar van Zijner Majesteits regering.

De Gouverneur en Raden voornoemd,

(w. g.) CANTZ'LAAR.

Ter ordonnantie van dezelve,

(w. g.) W. PRINCE, Sec.

Gepubliceerd binnen het Fort Amsterdam, in de Willemstad, op Pietermaai, Scharlo, en aan de Overzijde dezer Haven, op den 19den der gemelde maand.

(w. g.) W. PRINCE, Sec."

Uit deze Publicatie blijkt, dat op voordracht van de „Directie van het Fonds tot vernietiging der bewijzen van afgekeurde Johannissen" tot deze aanmunting is overgegaan. Het zou ons te ver voeren om hier nader over de werkzaamheden van deze finantieele instantie uit te wijden ²⁰⁾, doch willen we hier alleen vermelden dat bij Publicatie van 3/4 Januari 1821 bekend was gemaakt „dat de Gouverneur geïnviteerd en gemagtigd is, om over de zaken van het Fonds tot vernietiging der bewijzen van afgekeurde Johannissen, buiten nadere concurrentie van den Raad van Policie zoodanig te handelen als hij Gouverneur tot welzijn der kolonie, best raadzaam zal oordeelen en bevinden te behooren; waarna slechts kennisgeving aan dezen Raad zal behoeven te worden gedaan." Ondanks het feit dat een Archief van bovengenoemde

Directie ontbreekt, staat het inmiddels vast dat de aanmunting dezer realen in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika heeft plaats gehad; de stukken zijn per schip uit New York op Curaçao ontvangen. Een aantal van 120655 stuks is ingevoerd, doch overigens ontbreken alle gegevens betreffende dezen muntslag.

In den loop van 1822 zijn de op pag. 15 vermelde stuivers op Curaçao in omloop gebracht, eveneens afkomstig uit de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, en in twee zendingen van totaal 360.000 stuivers uit New York naar Curaçao verscheept; bij de laatste verscheeping van 210.000 stuks heeft men tevens de voor den muntslag der stuivers en realen gebruikte stempels bijgevoegd.

De *Curaçaosche Courant* van 17 Augustus 1822 bevat hieromtrent de volgende Publicatie ²¹⁾:

„De Schout bij Nacht Gouverneur en Raden van Policie van Curaçao en Onderhoorige Eilanden.

Allen den genen die deze zullen zien of hooren lezen, salut!

doen te weten:

Nademaal het raadzaam en hoog noodig geoordeeld is eene bepaalde som aan nieuwe stuivers op dit en de onderhoorige eilanden, tot gerijf der ingezetenen, gangbaar te maken; waardoor niet alleen voorzien wordt in de groote schaarsheid welke, sedert een geruimen tijd, aan die soort van kleingeld ondervonden is, waar tevens ook de thans nog in circulatie zijnde stuivers, zonder inconvenientie van het publiek, kunnen ongangbaar verklaard worden.

Is goedgevonden en besloten:

1. De hiervorenbedoelde nieuwe stuivers die gemunt zijn zooals hierin omschreven wordt namelijk:

aan de eene zijde het talletter 1 boven op het woord *Stuiver* en aan de andere zijde het jaartal 1822 met het woord *Curaçao*, op dit en de onderhoo-
rige eilanden Bonaire en Aruba als koloniale munt
gangbaar te maken, tegen acht en veertig stuivers
per pezo van achten of zes stuivers voor eene zilveren
reaal of schelling; tegen welken koers de gemelde
stuivers door allen ende een iegelijken op de gemelde
eilanden zullen moeten ontvangen en aangenomen
worden.

2. De stuivers die thans in circulatie zijn, van en
na de afkondiging dezer wet op dit en de onderhoo-
rige eilanden, ongangbaar te verklaren, zooals dezelve
bij deze ongangbaar worden verklaard; zullende dus
geene andere dan de in § 1 vermelde stuivers op de
gemelde eilanden in omloop mogen wezen.

3. Kennelijk te maken dat de nieuwe gangbare
stuivers op morgen den 14den dezer en volgende
dagen ten kantore van het Fonds tot vernietiging
der bewijzen van afgekeurde Johannissen aan dege-
nen die zulks zullen verlangen in kleine sommen zul-
len worden verwisseld voor ander alhier te Lande
gangbaar geld.

Aldus gearresteerd in des Raads vergadering ge-
houden op het Gouvernements Huis, binnen het Fort
Amsterdam op Curaçao den 13den Augustus 1822,
het negende jaar van Zijner Majesteits Regering.

De Gouverneur en Raden voornoemd,

(w. g.) CANTZ'LAAR.

Ter ordonnantie van dezelve,

(w. g.) W. PRINCE, Sec.

Gepubliceerd binnen het Fort Amsterdam, en in de Willemstad, op Pietermaai, Scharlo en aan de Overzijde dezer Haven, den 14den der gemelde maand.

(w. g.) W. PRINCE, Sec."

Zooals wij hierboven reeds vermeld hebben, bleven na 1 Januari 1827 deze stuivers op Curaçao gangbaar tegen een waarde van f 0,02^s het stuk. In latere jaren heeft van deze munten dan ook nogmaals een aanmunting plaats gehad, doch thans in de Munt te Utrecht, waarmede de eerste muntslag voor de Kolonie Curaçao tijdens het Koninkrijk der Nederlanden tot stand kwam; de muntslag vond plaats in 1841.

Op 13 Juli 1840 verzocht n.l. de Gezaghebber van Curaçao den Gouverneur-Generaal der West-Indische Bezittingen om den Minister van Marine en Koloniën te verzoeken over te gaan tot een muntslag van Curaçaosche stuivers, onder bijvoeging van een drietal dezer, in Nederland onbekende, stukken. Ter voldoening aan dit verzoek ontving het College van Raden en Generaalmeesteren der Munt een schrijven d.d. 11 December 1840 van den Minister van Financiën, waarin een muntslag van Curaçaosche stuivers werd voorgesteld tot een bedrag van f 4.000,—, onder bijvoeging van een exemplaar der gemelde stuivers, waarvan 40 stuks een innerlijke waarde van f 1,— moesten hebben. Door de onbekendheid met deze stukken hier te lande moest eerst een onderzoek naar gewicht en gehalte worden ingesteld. Nadat den Minister de uitkomsten hiervan waren medegedeeld kwam bij Koninklijk Besluit van 20 Januari 1841 No. 139 de machtiging af om tot een muntslag van f 4.000,— aan stuivers over te gaan. Het gehalte der stukken is hierin vastgesteld op 300 duizendsten met een ruimte van 5 duizendsten boven en beneden deze waarde, terwijl het gewicht gemiddeld 0,675 gram

moest bedragen, zoodat 1482 stukken in 1 K.G. gingen. Het jaartal op de stukken moest 1822 zijn, zoodat deze zich in niets van die der vorige aanmunting in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika onderscheiden zouden. Daar de stempels opnieuw moesten worden aangemaakt, ontvingen de Stempelsnijders der Utrechtsche Munt hier toe een bedrag van f 200,—.

Ter voldoening aan het Koninklijk Besluit zijn op 8 en 15 Juni 1841 de stuivers in een aantal van 169.007 stuks opgebracht ²²⁾ en op 24 Juni d.a.v. ter verscheping naar den Magazijnmeester voor Koloniën te Amsterdam verzonden.

Als uitvloeisel van de bij Publicatieblad van 21 April 1854 No. 12 ingevoerde Wet van 14 December 1853 No. 126 tot regeling van het Muntwezen in de West-Indiën is in dit jaar aan verschillende muntspecien ingetrokken en in 1855 naar het Moederland verzonden voor een bedrag van f 96.151,75, w.o. voor een bedrag van f 2.990,37⁵ aan bovenbeschreven stuivers.

De zoeven genoemde Wet van 14 December 1853 No. 126 tot regeling van het Muntwezen in de West-Indiën is op 12 December 1853 zonder beraadslaging met algemeene stemmen door de Eerste Kamer aangenomen. Door deze Wet vond invoering van de Ned. Muntwet van 26 November 1847 No. 69 en van het Koninklijk Besluit van 29 Juni 1848 No. 27 in de West-Indiën plaats. Daarnaast konden echter volgens artikel 2 nog vreemde zilveren muntspecien op den grondslag hunner innerlijke waarde door de besturen als wettig betaalmiddel gangbaar worden verklaard.

Het ontwerp van deze Wet was bij Koninklijke Boodschap van 26 September 1853 ingediend bij de Tweede Kamer met een Memorie van Toelichting van den Minister van Koloniën PAHUD, en in de zitting van 14 November

1853 behandeld en met algemeene stemmen aangenomen.

In de vorige zitting van de Tweede Kamer was zij reeds aangenomen, doch door ontbinding van deze Kamer, in de Eerste Kamer onafgedaan gebleven en opnieuw ingediend met de wijzigingen en amendementen, die uit de behandeling in de Tweede Kamer voortvloeiden.

De eerste indiening had n.l. reeds plaats gehad bij Koninklijke Boodschap van 13 November 1851 in de zitting van 17 November 1851. In dit zittingsjaar bleef het ontwerp onafgedaan, zoodat het bij Koninklijke Boodschap van 7 October 1852 opnieuw is ingediend. De titel luidde toen: Ontwerp van Wet tot Regeling van het Muntwezen in de West-Indiën en ter Kuste van Guinea.

Het Voorloopig Verslag kwam uit op 25 October 1852 en gaf aanleiding de bijvoeging Kust van Guinea te schrappen (Memorie van Beantwoording van 25 November 1852), omdat hier bijna geen Nederlandsche munten in omloop waren en de inboorlingen met stofgoud rekenden. Na het verschijnen van het Eindverslag op 15 Februari 1853 volgde behandeling en aanneming met algemeene stemmen door de Tweede Kamer op 19 Februari 1853.

Ook na de invoering van deze Wet bleef het Muntwezen op Curaçao nog in gebrekkigen toestand; zoo vermeldt het Koloniaal Verslag van 1882 voor Curaçao zelfs nog dat aldaar als pasmunt in omloop zijn de $\frac{1}{3}$ deelen van den Spaanschen pilaardaolder en de $\frac{1}{4}$ deelen van Ned. guldens; hieruit blijkt wel hoe groot het gebrek aan pasmunt ook na de, na het jaar 1827 getroffen, maatregelen nog is gebleven.

Ter bevestiging hiervan zien we omstreeks 1880 op Curaçao een drietal stuivers in omloop komen, welke meer als noodgeld zijn te beschouwen, immers, officieele gegevens hieromtrent bestaan niet.

Deze stuivers zijn uit onedel metaal vervaardigd en werden door 3 firma's, te weten JESURUN EN CO, J. J. NAÄR EN LELJBA EN CO in circulatie gebracht. Omtrent het aantal dezer stukken en de plaats der vervaardiging staat eveneens niets vast. Zij dragen aan de eene zijde de waarde-aanduiding „1 STUIVER”, en aan de andere zijde de initialen der vermelde firma's: J. X CO, J. J. N., L. X CO. Het schijnt dat de stukken omstreeks 1885 zijn ingetrokken. In Bijlage A zijn zij beschreven onder No. 16a—c.

Een jaar later, in 1886, door de Wetten van 24 December van dat jaar No. 233 en No. 234 volgde de invoering van de Nederlandsche bronzen pasmunt in Suriname en Curaçao.

Toch ontving begin Januari 1894 het Muntcollege wederom een schrijven van den Minister van Koloniën, waarin deze wees op den treurigen toestand waarin het Muntwezen op Curaçao verkeerde door een volslagen gebrek aan Nederlandsche pasmunt. Als middel om hierin verbetering te brengen was reeds vaak voorgesteld om pasmunt te slaan die slechts op Curaçao gangbaar zou zijn. De Minister stelde hiertoe voor om Nederlandsche pasmunt in te voeren, gestempeld met een C, en deze uitsluitend op Curaçao gangbaar te verklaren.

In zijn antwoord van 24 Januari 1894 ontraadde het Muntcollege dit voornemen en stelde voor om pasmunt, die in gewicht en gehalte gelijk aan de Nederlandsche zou zijn, te slaan met den nieuwen beeldenaar (Koningin met hangend haar) als voorzijde en als tegenzijde een C, waarin de waarde-aanduiding (25 of 10), of wel als tegenzijde die van de Ned. Ind. pasmunt te gebruiken, maar met „Curaçao” boven het wapen. In dezen laatsten zin heeft in 1900 toen een muntslag van $\frac{1}{4}$ -Guldens plaats gehad. Er zijn 480.000 stukken aangemaakt, waarbij de stempel van de voorzijde echter den beeldenaar der Konin-

gin van P. PANDER vertoont, terwijl de stempel der tegenzijde die van den $\frac{1}{4}$ -Gulden Ned.-Indië is, maar met omschrift: „KOLONIE CURAÇAO” en het jaartal 1900 (Bijlage A No. 14). De aanmunting geschiedde uit zilver, dat vervat was in een aantal oude Spaansche pilaardaalders, welke hiertoe in 1898 naar de Munt waren opgezonden.

In 1901 volgde een aanmunting van 300.000 $\frac{1}{10}$ -Guldens; de voorzijde vertoont hier eveneens den beeldenaar van PANDER, terwijl de tegenzijde die is van den $\frac{1}{10}$ -Gulden Ned.-Indië echter met het omschrift „KOLONIE CURAÇAO” (Bijlage A No. 15); het zilver was hier verkregen door versmelting van ingetrokken Rijksdaalders.

Toen in 1906 in Nederland is overgegaan tot invoering van een muntnikkelen stuiver, werd dit stuk bij de Wet van 1 Juli 1909 No. 212 in Suriname gangbaar verklaard; in Curaçao voerde men dezen stuiver echter niet in uit vrees voor verwarring met andere stukken.

Nadat in 1912 in Nederland de ronde stuiver was vervangen door een vierkante met afgeronde hoeken was deze aanleiding tot verwarring echter vervallen zoodat dan ook bij de Wet van 27 Maart 1915 No. 166 resp. No. 167 dit stuk zoowel in Suriname als in Curaçao kon ingevoerd worden. In de laatste jaren worden de Curaçaosche kwartjes en dubbeltjes van 1900 resp. 1901 wegens hun slijting aan den omloop onttrokken en vervangen door Nederlandsche kwartjes en dubbeltjes. Hieruit valt af te leiden dat de aanleiding tot hun aanmaak is komen te vervallen, zoodat in Suriname en Curaçao in de toekomst nog slechts de Nederlandsche zilveren pasmunt in omloop zal zijn.

Van onze West-Indische Koloniën moeten we thans nog een tweetal der Bovenwindsche Eilanden, te weten St. Eustatius en St. Maarten, in onze bespreking opnemen om ons overzicht volledig te doen zijn; het derde dezer eilan-

dengroep, n.l. Saba, stond onder het bewind op St. Maarten.

Op de Bovenwindsche Eilanden heeft vrijwel geen kaping van munten plaats gehad ter bekoming van pasmunt; hier is de oplossing geheel gezocht in een instempeling van munten van vreemden oorsprong met het volgende tweeledige doel. In de eerste plaats om door de instempeling de gangbaarheid der muntstukken op het eiland te bevestigen, en in de tweede plaats om gelijke stukken, doch van minder allooi, welke frauduleus konden worden ingevoerd, te weren. Of dit laatste doel echter bereikt is, mag men met recht in twijfel trekken.

Er is één bepaald muntstuk, waarop de instempeling in 't bijzonder werd toegepast, en wel de Cayenne-stuiver. Hier moge allereerst de beschrijving van deze stuiver volgen zooals deze door BERRY gegeven wordt²³). „Le type offre, au droit, trois fleurs de lys disposées dans le champ par 2 et 1 sous une couronne fermée; légende en français de droite à gauche: LOUIS XVI. R. DE. FR. ET. DE. NAV. Au revers, dans le champ, la valeur de la pièce exprimée par 2 sous 1789, écrits en trois lignes, et au-dessous la lettre monétaire (A); légende en français avec une lyre en tête pour différent: COLONIE DE CAYENNE. Poids 25 grains (1 gr. 32 c.).”

Van deze stuivers verschenen tegen het einde der 18de eeuw op de West-Indische eilanden stukken welke minder van allooi waren, en waartegen door de autoriteiten maatregelen werden genomen, in eene instempeling der echte stukken bestaande.

Nadat in een Vergadering der Raad van Politie te St. Eustatius van 12 December 1797 reeds een Publicatie was vastgesteld waarbij alleen de oude bruine Cayenne-stuiver gangbaar was verklaard, bleek het toch noodzakelijk te

zijn de volgende Publicatie van 15 December d.a.v. vast te stellen:

„Capitein Commandant en Raden bespeurt hebbende dat niettegenstaande de Publiciteit van de Publicatie in dato 12 deezer waarbij een yder gewaarschuwt wierd dat geene andere Cayenne Stuivers dan de oude bruine voor gangbaar zouden aangenomen werden, het grootste getal der Ingesetenen egter weigeragtig zijn gem. oude bruine Cayenne Stuivers zelve aan te neemen ofte ontvangen, waardoor d' onaangenaamheden en confusie nog exteert en om zulks zo veel mogelijk is voor te koomen.

Zoo is 't dat Capitein Commandant en Raden voorn. mits deesen allen en een yder waarschouwen welke eenige der gem. oude bruine Cayenne Stuivers hebben om dezelve te koomen op en aangeeven ten einde te werden gestempeld, zullende twee Raden als Commissarissen op morgen, aanstaande Maandag en Dingsdag in de Nederduitsche Kerk vacceeren tot het ontvangen van dezelve.

Aldus gedaan in onze Extra-ordinaire Raadsvergaderinge gehouden in de Nederduitsche Kerk op St. Eustatius, Veneris den 15 December 1797.

Bij den Capitein Commandant D. RODA en Raden L. GODET, H. SAMPSON en L. I. HOLM.”

Uit de Notulen van deze Raadsvergadering blijkt dat de smid „PIERRE dit FLAMAND” beëdigd wordt om een stamp te maken met de letters S E. (Bijlage A No. 17).

Dat vervalschingen reeds spoedig verschenen blijkt uit een Publicatie van 23 Januari 1798 welke een waarschuwing inhoudt tegen „valsche nagemaakte gestampte nieuwe Cayenne-stuivers”. Alleen gangbaar zullen blijven de oude gestampte Cayenne Stuivers, alsmede de oude gladde, oude

Deensche en zoogenaamde Hollandsche stuivers „op verbeurte van 25 pezos van achten die dezelve refuseeren.”

Op 7 December 1809 verschijnt wederom een waarschuwing tegen valsche ingestempelde stuivers, terwijl een opgave wordt verlangd van hetgeen ieder bezit aan stuivers.

In aansluiting hieraan wordt in de Vergadering van Gouverneur en Raden van Politie van 11 December d.a.v. het volgende voorstel behandeld:

„Door den Heer President wierd ter Vergadering geponeerd, ten einde alle verdere confusie die er mogte ontstaan door de alhier ingevoerde Stuivers, welke met eene nagemaakte stamp gestempeld zijn, voor te komen, omme alle de goede Cayenne- en andere stuivers welke met de letters S E gestempeld zijn, een ander letter er bij te stempelen, en die alleen voor gangbaar te verklaren, met verbeurte van eene zekere boete welke de gemelde stuivers mogten weigeren aan te nemen. En is daarop naar deliberatie goed gevonden en verstaan een Publicatie te arresteren en daarbij voor gangbaar te verklaren, alle Cayenne- en andere stuivers welke met de stamp S E gestempeld, en thans met de stamp P erbij zijn gestempeld, op verbeurte dat die geene welke de gemelde stuivers mogte komen te weigeren, enz. enz.

Wijders werd geresolveerd om van de opnieuw te stempelen stuivers te korten 10 %, te werden besteed als volgt:

6 % voor degeene die de gemelde stuivers zal stempelen, en de overige 4 % te strekken ten behoeve van de armen, nadat altoorens daaruit voor het maaken van den stamp zal zijn betaald.”

Een Proclamatie van den Gouverneur van St. Eustatius

d.d. 27 September 1810 maakt gewag van een gebrek aan klein geld en maakt bekend dat tot een hoeveelheid van 25 Johannissen aan stuivers met de gebruikelijke stemfels zullen worden aangemaakt. Tevens moeten alle zilveren munten, waarop de merken zijn uitgewischt, worden aangeboden om gestempeld te worden met een stamp P. (HOWLAND WOOD fig. 39).

Een Proclamatie van 30 April 1812 maakt wederom bekend dat voor 30 Johannissen aan stuivers ingestempeld worden.

Het instempelen van stuivers op het eiland St. Maarten loopt vrijwel parallel aan dat op St. Eustatius.

Op 29 December 1797 wordt besloten om tot instempeling van stuivers over te gaan, daar veel valsche stuivers worden ingevoerd. Daartoe worden de ingezetenen opgeroepen om op 30 December d.a.v. met deze munten bij den goudsmid JOSEPH DA ASSENSAM te komen; na dezen datum zullen niet ingestempelde stuivers niet meer gangbaar zijn.

Ingestempeld zal worden met het daartoe bestemde stempel van 7 aaneengebonden pijlen (HOWLAND WOOD, fig. 37), terwijl ter bestrijding der kosten van de 12 realen één zal worden afgetrokken.

Op 1 Januari 1798 wordt besloten om een anderen stempel te nemen, daar de bovengenoemde te gemakkelijk is na te maken; in plaats van dezen stempel zullen twee andere aangemaakt worden, een vierkante en een ronde, beide met de letters S^c M. (HOWLAND WOOD beeldt onder fig. 35 de ronde af).

Het loon voor de werkzaamheden van den goudsmid wordt bepaald op 200 pezos van achten, terwijl op 13 Februari 1798 aan de 3 Leden van den Raad die bij de stempeling assisteerden ieder 130 pezos van achten wordt uitgekeerd.

In een Publicatie van 28 November 1805 maakt de

Gouverneur over de Eilanden St. Maarten en Saba, Mr. W. H. RINK, bekend dat wegens schaarschte voor 500 pezos aan stuivers in circulatie gebracht zullen worden, ingestempeld met het merk St M. Reeds op 7 Januari 1806 volgt een Publicatie waarin gewaarschuwd wordt tegen vervalschte stukken welke met een grooteren stempel ingestempeld zijn.

Tenslotte richt in een Publicatie van 5 Juli 1820 de Commandant en Opperhoofd ad interim der Eilanden St. Maarten en Saba, D. J. VAN ROMONDT, een oproep tot de bevolking om alle in haar bezit zijnde stuivers te laten zien, daar vele valsche stukken zijn ingevoerd; deze laatste zullen ter vernietiging in zee worden geworpen. Er blijkt echter een dergelijke verwarring hierover te ontstaan dat bij Publicatie van 17 Juli 1820 besloten wordt de goedgekeurde stuivers te voorzien van een stempel M. (HOWLAND WOOD, fig. 30).

De hierboven vermelde stuivers komen voor onder de in de Bijlage A onder No. 18 vermelde Cayenne-stuivers.

Van St. Maarten zijn door eenige schrijvers nog gekapte onderdeelen van den Spaanschen daalder vermeld. STEPHANIK ²⁴⁾ noemt onder No. 3790—91 een tweetal $\frac{1}{4}$ -deelen van den daalder, terwijl ZAY ²⁵⁾ hiervan een $\frac{1}{5}$ -deel vermeldt. Deze onderdeelen zijn ingestempeld St MARTIN, terwijl zij hiernaast ook den stempel met een bundel van 7 pijlen dragen, welke wij hierboven op pag. 28 vermeld hebben. (Bijlage A No. 19).

Alhoewel hierdoor vaststaat dat zij op het Nederlandsche gedeelte van St. Maarten betrekking hebben, is het ons niet gelukt hieromtrent officieele gegevens in handen te krijgen. Een Publicatie van 2 April 1817 vermeldt slechts dat op St. Maarten gangbaar zijn alle behoorlijk gesneden en gestempelde $\frac{1}{4}$ -daalders, zonder nadere beschrijving der instempeling.

In een Vergadering van den Raad van Policie van St. Eustatius van 26 September 1828 wordt besloten om het Ned. muntstelsel met ingang van 1 October 1828 op dit eiland in te voeren; het door kapping verkregen 3-reaalstuk wordt gangbaar verklaard voor f 0,50, terwijl de stuivers gestempeld SEP (HOWLAND WOOD, fig. 40 en 41) voor f 0,02^s in circulatie mogen blijven.

Op St. Maarten valt een gelijklopende beslissing door een Publicatie van 28 November 1828; ook hier blijven van dien datum af de binnen deze Kolonie behoorlijk gestempelde stuivers voor f 0,02^s gangbaar.

Na de invoering van de Wet tot regeling van het Muntwezen in de West-Indiën van 14 December 1853 zijn al deze stukken echter uit de circulatie genomen, in 1855 naar het Moederland verzonden en aldaar vernietigd.

's Rijks Munt, Juli 1940.

NOTEN.

1) Het Ned. 3-guldenstuk heeft men n.l. in 1827 op Curaçao niet ingevoerd.

2) *Publicatieblad van Curaçao* van 31 October 1826, No. 104; gedurende Januari 1827 konden ongangbaar verklaarde speciën worden ingewisseld.

3) Zie hierover: *Curaçao in 1817*, medegedeeld door Dr. J. DE HULLU in de *Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned. Indië*, Deel 67, spec. pag. 603 e.v. (1913), en Mr. B. DE GAAY FORTMAN, *Munt- en Geldmoeilijkheden op Curaçao voor 100 jaar*, in *De West-Indische Gids* 8, 353 (1926) en 9, 37 (1927).

4) *De Economist* 1913, pag. 765, 1915, pag. 321.

5) Suriname, pag. 484 t/m 488, Curaçao, pag. 489 t/m 491, Bovenwindsche Eilanden, pag. 491 t/m 493.

6) *The Coinage of the West Indies in The American Journal of Numismatics*, Vol. XLVIII, pag. 89—128 (1915).

7) *De Navorscher* 68, pag. 244 (1919).

8) FRED. OUDSCHANS DENTZ, *Cornelis van Aerssen van Sommelsdijck. Serie Patria*, pag. 99 e.v.

9) Dit is fout: $25 \times \frac{3}{4}$ stuiver moet aan 1 gulden hollandsch à 20 stuivers gelijk zijn. Er moeten dus niet 25 maar $26\frac{2}{3}$ stuivers gaan in een gulden van 20 Holl. stuivers.

10) *Tijdschrift voor Munt- en Penningkunde* 20, 45 (1912), *De zilveren Munten met de W*, door J. E. TER GOUW.

11) TEENSTRA, *De Nederlandsche West-Indische Eilanden*, Amsterdam 1836, deel I, pag. 205. VAN KAMPEN, *Geschiedenis der Nederlanders buiten Europa*, Haarlem 1833, deel III, 2e stuk, pag. 739. *Curaçao in 1817*, loc. cit., pag. 605. *De Curaçaosche Courant* van 3 Februari 1827.

12) Hieruit volgt dat de waarde van den pilaardaalder, uitgedrukt in realen van 6 stuivers, was gestegen tot 14 realen. Bij de kapping in 5 deelen van 3 realen bedroeg de winst dus 1 reaal per patingje.

¹³⁾ *Curaçao in 1817*, loc. cit., pag. 605.

¹⁴⁾ Zie noot 12.

¹⁵⁾ loc. cit.

¹⁶⁾ Aanwezig in het Algemeen Rijks-Archief bij „Koloniën na 1813”, Geheim Rapport van 19 April 1826, lit. J. No. 37^k.

¹⁷⁾ *Publicatieblad* 8 Juni 1838, No. 212.

¹⁸⁾ Op 24 Augustus 1827 zijn deze stukken, met andere ongangbaar verklaarde munten, ter vermunting aan de Munt te Utrecht ontvangen; het gehalte bleek 398 duizendsten te bedragen.

¹⁹⁾ Zie hieromtrent ook een artikel van mijn hand in *De West-Indische Gids*, 1938, pag. 228.

²⁰⁾ Zie hiertoe: Mr. B. DE GAAY FORTMAN, *Munt- en Geldmoeilijkheden op Curaçao vóór 100 jaar* in *De West-Indische Gids* 8, 353 (1926), 9, 37 (1927).

²¹⁾ Zie ook *Publicatieblad van Curaçao* 13/14 Augustus 1822. No. 60; bij de invoering der realen is niet een *Publicatieblad* uitgegeven.

²²⁾ Dit aantal is grooter dan het oorspronkelijk vastgestelde bedrag van 160.000 staks, doch droeg de goedkeuring van den Minister.

²³⁾ M. BERRY, *Etudes et Recherches Historiques sur les Monnaies de France*, Paris, 1853, T. deuxième, p. 605.

²⁴⁾ J. W. STEPHANIK, *Geschiedkundige Catalogus der Verzameling Munten van Nederland, Bezittingen en Koloniën*, 1888, pag. 127.

²⁵⁾ E. ZAY, *Histoire Monétaire des Colonies Françaises*, Paris, 1892, pag. 207.

Bijlage A.

Beschrijving der munten van Nederlandsch West-Indië.

I. WEST-INDIË.

1. *Driegulden*, 1794, kabelrand, zilver.

Voorzijde: De Nederlandsche Maagd, staande met de lans met vrijheidshoed in rechterarm; met den linkerarm rustend op een boek, dat op een zuil staat. In de afsnede het jaartal 1794.

Omschrift: HANC TVEMVR — HAC NITIMVR.

Keerzijde: Het Generaliteitswapen met kroon; ter weerszijden de waarde-aanduiding 3-GL., onder het wapen een W.

Omschrift: MO: ARG: ORD: FGED: BELG: TRAI.

VERKADE, pl. 204, 1 (1142).

2. *Gulden*, 1794, kabelrand, zilver.

Voorzijde: Als van No. 1.

Keerzijde: Als van No. 1, met waarde-aanduiding 1-GL.

VERKADE, pl. 204, 2 (1143).

Een exemplaar op dubbele zwaarte in het Rijks Penningkabinet.

3. *Kwartgulden*, 1794, kabelrand, zilver.

Voorzijde: Als van No. 1.

Keerzijde: Als van No. 1, met waarde-aanduiding $\frac{1}{2}$ -GL.

VERKADE, pl. 204, 3 (1144).

4. *Dubbele Stuiver*, 1794, gladde rand, zilver.

Voorzijde: Het gekroonde Generaliteitswapen.

Keerzijde: Een W, daarboven het wapentje van Utrecht tusschen twee punten, daaronder het jaartal 1794.

VERKADE, pl. 204, 4 (1145).

II. SURINAME.

5. *Vier duiten*, 1679, gladde rand, koper.

a. Voorzijde: Binnen een parelrand een papegaai op een tak met 4 bladeren. Boven de vogel een 4. In de afsnede het jaartal A N. 1679.

Keerzijde: Een boom.

VERKADE, pl. 222, 2 (1146).

b. Als voren, maar de keerzijde glad.

VERKADE, pl. 222, 2 (1147).

6. *Dubbele duit*, 1679, gladde rand, koper.

a. Voorzijde: Binnen een parelrand een papegaai op een tak met 2 bladeren. Boven de vogel een 2. In de afsnede het jaartal A N. 1679.

Keerzijde: Een boom.

VERKADE, pl. 222, 3 (1148).

b. Als voren, maar de keerzijde glad.

VERKADE, pl. 222, 3 (1149).

7. *Duit*, 1679, gladde rand, koper.
- a. Voorzijde: Binnen een parelrand een papegaai op een tak met één blad. Boven de vogel een 1. In de afsnede het jaartal A N. 1679.
Keerzijde: Een boom, waarboven een versiering.
VERKADE, pl. 222, 4 (1150).
- b. Als voren, maar de keerzijde glad.
VERKADE, pl. 222, 4 (1151).
8. *Duit*, 1764, gladde rand, koper.
- Voorzijde: Een boom, ter weerszijden het jaartal 17 - 64.
Keerzijde: In drie regels: SOCIETEIT-VAN-SURINAME.
VERKADE, pl. 222, 5 (1152).

III. CURAÇAO.

9. a. Zoogenaamde *Guillotin* of *Driekantje*, zilver.
In vieren gekapte Pilaardaalder of Spaansche mat.
Klop: een vijfbladige bloem met puntjes tusschen de bladeren.
Cat. STEPHANIK No. 3778, HOWLAND WOOD, fig. 97.
- b. Als voren, doch met klop 21 naast de vijfbladige bloem, zilver.
HOWLAND WOOD, fig. 99.
10. a. Zoogenaamde *Guillotin* of *Driekantje*, zilver.
In vijven gekapte Pilaardaalder of Spaansche mat.
Klop: een vijfbladige bloem met puntjes tusschen de bladeren.
HOWLAND WOOD, fig. 98.

b. Als voren, doch met klop 3 binnen een cirkel, zilver.

Cat. STEPHANIK No. 3779, 3780. HOWLAND WOOD, fig. 100.

11. In vieren gekapte *Nederlandsche Gulden* met klop C, zilver.

Cat. STEPHANIK No. 3786, HOWLAND WOOD, fig. 106.

12. *Reaal*, 1821, kartelrand, zilver.

Voorzijde: Mercuriusstaf gekruist met een maishalm. Daarboven het woord CURACAO, daaronder het jaartal 1821.

Keerzijde: Tusschen samengebonden eiken- en laurier-takken in twee regels 1-REAAL.

VERKADE, pl. 222, 6 (1153). *Cat.* STEPHANIK No. 3781 en 3782, twee verschillende exemplaren; bij No. 3781 eindigt de krans op de keerzijde met een eikel, bij No. 3782 met een blad.

13. *Stuiver*, 1822, gladde rand, zilver.

Voorzijde: Het jaartal met een streep er onder binnen een parelrand. Daarboven als omschrift CURACAO; daaronder een ster.

Keerzijde: De waarde-aanduiding in twee regels 1-STUIVER binnen een parelrand; daaronder een ster. VERKADE, pl. 222, 7 (1154).

14. *Kwartgulden*, 1900, kartelrand, zilver.

Voorzijde: De beeltenis van Koningin *Wilhelmina*, links gekeerd binnen een parelrand.

Omschrift: WILHELMINA KONINGIN — DER NEDERLANDEN.

Keerzijde: Het gekroonde Nederlandsche wapen, ter weerszijden de waarde-aanduiding $\frac{1}{4}$ -G, daaronder het jaartal 1900, het muntmeestersteeken en het muntteeken (hellebaard en Mercuriusstaf).

Omschrift: KOLONIE - CURACAO.

15. *Tiende gulden*, 1901, kartelrand, zilver.

Voorzijde: Als van No. 14.

Keerzijde: Als van No. 14, met waarde-aanduiding $\frac{1}{10}$ - G en jaartal 1901.

16. a. *Stuiver*, noodmunt, uitgegeven door de firma JESURUN en Co. te Willemstad, gladde rand, nieuwzilver?

Voorzijde: De waarde-aanduiding in twee regels
1 - STUIVER.

Keerzijde: J X CO.

Cat. STEPHANIK No. 3787, HOWLAND WOOD, pag. 25.

- b. Als voren, uitgegeven door de firma J. J. NAÄR te Willemstad, gladde rand, nieuwzilver?

Voorzijde: Als voren.

Keerzijde: J. J. N.

Cat. STEPHANIK No. 3789, HOWLAND WOOD, pag. 25.

- c. Als voren, uitgegeven door de firma LEYBA EN Co. te Willemstad, gladde rand, nieuwzilver?

Voorzijde: Als voren.

Keerzijde: L X C.

Cat. STEPHANIK No. 3788, HOWLAND WOOD, pag. 25.

IV. SINT EUSTATIUS.

17. *Cayenne Stuivers*, de jaartallen onduidelijk, ingestempeld met SE of met SE en P, gladde rand, koper.

Voorzijde: Een koninklijke kroon boven de drie leliën van het Fransche wapen.

Omschrift: LOUIS XVI. R. DE. FR. ET. DE. NAV.

Keerzijde: In vier regels 2 - SOUS - jaartal (de jaartallen zijn slechts bij uitzondering leesbaar) en een A (muntteeken van Parijs).

Omschrift: COLONIE DE CAYENNE.

HOWLAND WOOD, fig. 40—42.

V. SINT MAARTEN.

18. *Cayenne-Stuivers*, de jaartallen onduidelijk, ingestempeld met s^t M of met M, gladde rand, koper.

Voorzijde: Als van No. 17.

Keerzijde: Als van No. 17.

HOWLAND WOOD, fig. 30 en 35.

19. Zoogenaamde *Guillotijn* of *Driekantje*. In vieren of vijven gekapte Pilaardaalder of Spaansche mat. Klop: een bundel van 7 pijlen, al of niet met s^t MARTEN daarboven, zilver.

Cat. STEPHANIK No. 3790 en 3791.

HOWLAND WOOD, fig. 36 en 37.

Bijlage B.

Plakkaat op de invoering van de eerste munt in Suriname.

Den gouverneur van de provincie van Suriname met den gevolge en de aancleven van dien

Allen dengenen, die desen sullen sien ofte hooren lezen saluyt doen te weten dat vermits alhier te lande geen cours van geld is, seer groote moyelyckheyt ontstaet in het coopen van goederen ende betalen van schulden, bysonderlyck van kleynicheden soodat de luyden beswaerlyck van den anderen connen comen, oock dat het bijna onmogelyk is 's Lants gerechtigheyt te ontfangen, die de Heeren Staten van Zeelant verstaen dat punterelyck sal werden voldaan, soo ist, dat wij daerin willende voorsien, goetgevonden hebben tot accomodatie van d' ingesetenen te doen maken seeeren Coper penninxkens, van 1, 2 en 4 die ganekbaer sullen wesen voor soo veel ponden suycker alsse genombreert sijn, waermede yder een sal connen te maret gaen en alle beuselingen als anders af betalen, sonder daer van bouck te houden, gelyck tot noch toe heeft moeten geschieden: daerenboven alsoo bevonden wort, dat vele ambachtsluyden tot seer groot nadeel van de colonie een gewoonte maecken van in de herbergen te gaen drincken en considerabile quantiteyt suyckeren verteeren, voor dat se het eens hebben verdient, waerdoor dan altijs comt te gebeuren, dat de herbergiers op hare betalinge niet passen om de schippers en andere varende luyden daer se streecken dranck van gecocht hebben, op haer tyt te betalen, maer laten se vertrecken, sonder te voldoen. 't Welck in 't Vaderlant een groote blame op dese colonie is brengende, soo ist dat wij geordonneert hebben, gelyck wij ordonneeren bij desen, dat van nu voortaan geen herbergier aen niemant wie het oock soude mogen wesen eenigen dranck sal tappen sonder de betalinge daernevens t' ontfangen, op pene van dat geen recht sal worden op iets dat de herbergiers sullen hebben uytgeborecht.

Ende opdat hovengemelte penninxkens tot geriefe van ydereen

mogen strecken en van handt tot handt voor betalinge dienen, soo nemen wij aen ses weecken voor het vertrek van yder schip des versocht sijnde, aen de schippers, matrosen en schotse kooplyden, die daermede staen over te gaen, suykeren te doen leveren voor soodanige penninxkens als se aen onse ordre sullen ter hand stellen ende tot aller tijde, deselve penninxkens voor 's Lants gerechtigheyt aennemen, waarnae sich ydereen sal hebben te reguleeren alsoo wij sulcx ten dienste van den lande hebben bevonden te behooren.

Aldus gedaen in Suriname den 8 Mey 1679.

Bijlage C.

Ordonnantie en Instructie waarna de particuliere Muntmeesteren dezer Landen gehouden zullen zijn zig te reguleeren in het maken en munten van zekere klijne silvere penningen tot eene scheyde munte, waarvan er 25 zullen gaan in een gulde van 20 Hollandsche stuivers, en dito koopere penningtjes na proportie, alleen ten dienste der Societeit van Surinamen, tot gerief der Colonisten aldaar; alles en ingevolge de Resolutie van H. Hoog Mogende, van den 7 November 1763.

Art. I.

Den Muntmeester zal mogen doen werken en munten een klijnen silvere penning van zodanige figure, als bij desen aan hem zal worden ter hand gestelt, houdende in alloij vier penningen fijn silvers, en van twee honderd vijftig en twee derde stukken in het Troijsche Mark werks, ter remedie van 6 grijnen fijn silvers in den alloij, en van ses Engels in het gewigte op het Mark werks voors., beyde ten profijte van den Muntmeester in het geheel.

Art. II.

Den Muntmeester zal gehouden zijn deselve penningen te doen werken schoon, rond, welgemunt en van gelijken gewigte, also dat er maar twaalf ligte en twaalf zware in het Mark zullen mogen zijn, elk een deuske ligter of zwaarder als het regte gewigte, volgende welke uit het Mark fijn silver van 12 penn. getogen zullen worden 752 dito silvere penningen.

Art. III.

Sal gehouden zijn te betalen tot Sleijtschat of Heerlijk regt voor ijder Mark fijn silvers van twaalf penningen, geconverteert in den voorss. scheijdemunt, het zelve, het geen bij H. Hoog Mogende op de pijlstuivers is geordonneert.

Art. IV.

Sal verplicht wezen, op sijn eed, bij de aanvaardinge zijner bediening gedaan, geen meerdere van die voorss. silvere penningen te mogen maken, als waar toe hij, op eene verkreege authorisatie bij de Directeuren van de gem. Societeit, last ontvangen zal.

Art. V.

Sal zig moeten voorsien van een afsonderlijk busje, het geen met tweederleij sloten geopend en toegedaan zal kunnen worden, waar van de eene sleutel zal blijven onder de bewaringe van dat Collegie in ijdere Provintie, aan het welke de Directie over de Munt is toebetrouwt, en de ander dienen tot de klep der busse, welke aan den Waardijn der Munte zal worden ter hand gestelt, om, bij het bussen, daarvan, in presentie des Muntmeesters, die Bewaerder der busse weesen zal, gebruik te maken.

Art. VI.

Omtrent het bussen der voorss. penningtjes zal moeten in agt genomen worden al het geen bij H. Hoog Mog: op de instructie der Nederlandsche pijlstuivers geordonneert geworden is, dog zal den Waardijn verplicht wezen, in een separaat boek, van de gemaakte quantitejten, van de gewigten, en alloij der voorss. penningtjes, notitie te houden, en, nevens den Muntmeester, bij ijder ordinaire Muntbus verantwoordinge, aan de Raden en Generaal Meesters daar van openinge en verslag te doen, zig onderwerpente, in cas van defeeten in alloy of gewigte, aan de poenaliteiten, bij H. Hoog Mog: op den muntslag der Nederlandsche pijlstuivers gestelt.

Art. VII.

Nog zal den Muntmeester mogen doen werken en munten zekere koopere penningtjes, van goed gaar koper, van drie honderd stukken in het pond, welke door hem zullen mogen worden afgeleevert tegens $\frac{3}{4}$ duyts, of 4 stukken tegens drie Hollandsche duijten.

Art. VIII.

De plaatjes tot deze penningen zullen moeten, zo egaal doenlijk, werden gesneeden, gerond, en geschuurt, en maar 2 à 3 asen in den gewigte mogen verschillen, en gemunt worden met zoodanige figuren, als aan den Muntmeester bij dezen zullen worden ter hand gestelt.

Art. IX.

Sal al meede verplicht weesen op sijn eed bij de aanvaarding sijnner bedieninge gedaan, geen meerdere van die voorss. kopere penningen te mogen maken, als waar toe hij op eene verkreege authorisatie bij de Directeuren van de gem. Societeit, last ontfangen zal.

Art. X.

Den Muntmeester zal gehouden wesen en verplicht, zo uit de favorable geconsenteerde remedien op den alloij en het gewigte der voorss. zilvere penningen, als uit de voordeelige afleveringe der dito koopere, ten sijnen laste te moeten nemen, boven en behalven de sleijschatten, alle de onkosten op het maken der nodige stempels, als op de muntloonen vallende; zullende het hem gepermitteert zijn, mits aan al het bovenstaande voldaan werde, om daar over, zo met den Stempelsnijder als met sijnne Gesellen, in reedelijkheid en onder approbatie van de Heeren Raden en Generaal-Meesters te moogen contracteeren voornamentlijk bevorderende, dat een ijder zij voldaan, en boven alles, dat aan de Directeuren van de voorss. Colonie in alle opsigten genoeg en gegeven werde.

(Hierbij bevinden zich 2 teekeningen voor de munten, voor de voor- en tegenzijde. Diameter resp. 23 mm. en 17½ mm. De vervaardigde duit meet 20 mm. Voorzijde „Societeit van Suriname”. 2 versch. tegenzijden, weergevende een boompje + jaartal 1764).